

I. N. J. C.
DISSERTATIO ACADEMICA
DE
**SIMULACRIS
VITIORUM,**

QUAM

Consens. Ampl. SENATUS Philos. in Reg. Acad. Aboëns.

PRÆSIDE

**MAG. JOHANNES
BILMARK,**

HISTOR. ET PHIL. PRACT. PROFESSORE REG. ET ORD.

Publico examini modeste subicit

NICOLAUS ITHIMÆUS,

Wiburgensis.

In AUDITORIO MAJORI Die XXI Decembr.

An. MDCCCLXXIV.

H. A. M. C.

A B O Æ

Impressit JOHANNES CHRISTOPHORUS FRENCKELL.

KONGL. MAJ:TS
TRO-TJENARE OCH BORGMÅSTARE
UTI STAPEL-STADEN ÅBO,
VÅLÅDLE och *VIDT-LAGFARNE*

Herr **CARL ULNER**,
MIN HÖGTÅRADE K. MORBROR.

REGIMENTS-
VID KONGL. ÅBO LÅNS
ÅDEL och

Herr **ADAM**
MIN HÖGTÅRADE

Et tacksamt sinne kan aldrig inom sig förborga de
tilfällen, at förklara sin erkänsla. Likt en under
framskjuter sina ljufva strålar. Jag för min ringa
lägger detta mitt första Academiska arbete, offentligen och
jag dageligen af Mina K. Morbröder och min K. Farbröder
min tilgifvenhet och erkänsla. Af sådana rörelser intagit
ständiga välfärd utgjuter, under det jag med all vörduad

MINA HÖGTÅRADE K.

Ödmjukt
NILS

KONGL. MAJ:TS
TRO-TJENARE OCH LANDS-CAMERERARE
UTI ÅBO OCH BJORNEBORGS LÅN,
VÅLÅDLE

Herr GABRIEL ITHIMÆUS,
MIN HÖGTÅRADE K. FARBROR.

SKRIFVAREN

REGIMENTE TIL FOT,
HÖGAKTAD

ULNER,
K. MORBROR.

*välgjerningar, som det åtnjutit, utan söker alla möjliga
afskan förborgad Eldgnista, hvilken vid minsta våderfläkt
del har ej bort undgå, at vid detta tilfälle, då jag fram-
med vördnad ihogkomma den myckna gunst och ynnest, som
årfaver. Tillåten detta Snilleprof få vara et vedermåle af
sinne flyta ock de trogna suckar, som jag för EDER be-
frambårdar*

MORBRÖDERS och FARBRÖDERS

Tjenare
ITHIMÆUS.

KONGL. MAJ:TS
TRO TJENARE och CAMERERARE
UTI DESS OCH RIKSENS HÖGLOFLIGE ÅBO HOF-RÅTT,
VÅLÅDLE
Herr NILS ITHIMÆUS,
MIN HULDASTE FADER.

Om min förmåga svarade emot min vilja, skulle dessa rader innehålla en tekning af et fullkomligen årkän-samt sinne. Men vid betraktandet af mina Huldaste Föräldrars välgjörningar emot mig, förlorar jag mig i mina tankar, och ser ej hvarest jag skall börja eller sluta. Näst den Högste GUDen har jag til at tacka Mina Huldaste Föräldrar för mitt lif ooh för min muntra lefnad. Mig har intet fattats hvad till min välfärds befrämjande har kunnat bidra. Som min vördnadsfulla tacksambet ej med orden kan förklaras, så torde detta Snilleprof, hvilket Min Huldaste Fader i all ödmjukhet upofras, få vitna om min barnsliga tilgifvenhet. Den Högste GUDen gjöre Mina Huldaste Föräldrars lefnads dagar både många och glada, då har jag vunnit min önskan och under den med all vördnad till sidste lefnads stunden frambårdar

MIN HULDASTE FADERS

Ödmjuk - Lydigste Son
NILS ITHIMÆUS.

PRÆFATIO.

Quamvis DEUS O. M. ex singulari *Φιλανθρωπία* homini præstantissimas tam animi quam corporis dotes concesserit, quibus si ex intentione Conditoris sui rite utatur, potest omnino verum a falso & bonum a malo in casibus obviis discernere, illud sequi & amplecti, hoc autem tempestive fugere & averfari; plerumque tamen accidere docet experientia, ut mortales vel per socordiam vel per præcipitantiam labantur, nubem pro Junone amplectentes. Sistuntur quidem sensibus nostris externis varia corpora; enimvero nisi justa attentio moderetur hos animæ nostræ ministros, facile fit, ut judicia de ipsorum vel figura vel indole feramus a rerum ipsarum natura prorsus discrepantia; cujus culpa non in organis sensoriiis, sed in defectu necessariæ attentionis erit quærenda. Quod quum obtineat circa res, quæ quasi palpari possunt, quanto magis hallucinabitur intellectus noster in æstimanda actionum humanarum bonitate aut pravitate. Novimus quidem hoc vel illud a quopiam esse factum, habemus etjam consistentem rem, sed non tamen ita consistentem, quemadmodum alii de ipso consistentur; circumstantiarum momenta singula vix præsentis nedum absentes norunt; multo minus cognoscere datur, quo animo aut qua intentione aliquid patratum fuerit. Nemo fere adeo simplex est, qui non novit actionem suam specioso quodam fuce incrustare

A

stare, ut si non excusationem aut veniam, mitiorem tamen censuram apud æquos rerum æstimatores mereatur. Enimvero in æstimanda actionis cujuslibet moralitate hæc circumstantiarum pondera in censum venire atque expendi tanto magis debent, si justam de indole actionis ferre velimus sententiam, quanto certius constat, accidere non raro, ut duæ actiones materialiter eadem, sint formaliter plane diversæ, altera videlicet bona, altera autem mala. Immo sicut quædam actiones videntur esse bonæ, quæ reapse sunt malæ; ita vicissim dantur actiones, quæ primo intuitu speciem malarum præ se ferunt, sed quas matura attentio bonas ex merito judicat; non aliter ac remedia, quæ maximum faciunt dolorem sunt imprimis salutaria. Nec mirum hoc cuiquam obveniet, quum teste Cicerone: *Sic est vulgus, ex veritate pauca, ex opinione multa æstimat* (a). Quamobrem quumutiloquitur *PETRONIUS ARBITER totus mundus Histrioniam exerceat* (b) & in alma hac Academia haud ita pridem binæ sint editæ dissertationes de Simulacris Virtutum ego, ne quid in argumento hoc morali deesset, de Simulacris vitiorum breviter impræsentiarum agere constitui, si modo pace ac venia B. L. fieri possit.

(a) Vid. Orat. pro Rosc. Cap. 10. (b) Vid. Satyr.

§. I.

Virtutis præstantiam propositurus Divinus ille, ut a veteribus nuncupatur, PLATO adseruit, tam excellentem esse ejus formam, ut si oculis cerni posset, omnium in se amorem & admirationem converteret (a). Enimvero nisi fallimur, hæc canora quidem, sed mente ferme cassâ sunt verba, accommodata captui vulgi Atheniensis, qui sub Dearum vel potius Virginum pulcherrimarum specie

specie sibi repræsentabant virtutes omnes tam intellectu-ales, quam morales. Si enim de virtute morali in abstracto considerata loquatur hic veterum Philosophorum soryphæus, frustra optat, ut ipsa oculis conspici possit, quum simplex hæc idea nihil omnino cum corporea specie habeat commune; quod tamen non impedit, quia intellectus cujuslibet hominis distinctam virtutis ideam sibi formare possit ac debeat. Si autem de virtute in concreto spectata sermonem faciat, plane supervacaneum est ejus votum, quum quotidie, si non passim & ubique, attamen alicubi cernere liceat actiones humanas præscripto legis convenientes; quare quum virtus moralis consistat in congruentia actionum cum lege, videmus omnino ejusdem externam formam. Nemo etiam est, qui non tacite saltem reputat, virtutem propter eximium, quem tam suis cultoribus, quam integro generi humano præstat usum, omni laude ac prædicatione dignissimam esse. Sunt etiam non pauci, qui hac persuasione, ut DEI voluntati & conscientia suæ satisfaciunt, sedulam virtuti impendunt operam, sed qui tamen propterea a maleferiatis exagitari & vexari solent. Sicut enim teneri hominum oculi ad fulgorem solis caligant; ita multi dantur perversa adeo indole præditi, ut præstantiam virtutis aliorum acie satis constanti adspicere nequeant. Quum enim in actionibus aliorum aliquid præclari animadvertant, cujus defectum in se experiuntur, sibi aliisque persuadere conantur, quod proborum actionibus nihil solidi insit, sed quod simulacris virtutum fucum solummodo simplicioribus faciant. Tantum enim abest, ut merita æstimationem mortalium semper mereantur, ceu par erat, ut potius eisdem inclytos opprimere operose studeant invidi. Opinantur enim malos reapse tales esse, quales apparent, bonos autem malis non tantum non meliores, sed etiam deteriores atque nocentiores esse,

se, siquidem sub specie adfectatæ probitatis ceteris imponere non erubescant. Hinc igitur emergunt Simulacra Vitiorm, quæ sunt actiones externam malorum factorum speciem habentes, quæ vero habita loci, temporis & aliarum circumstantiarum ratione, bonæ censentur, & laudari potius quam reprehendi merentur. Seu ut stylo scholasticorum sententiam nostram exprimamus: Simulacra vitiorm sunt actiones materialiter bonæ, sed formaliter malæ.

(a) Vid. CICERONIS Libr. I. de Officiis Cap. III.

§. II.

Quod si nunc in scaturiginem, ex qua propullulare solent simulacra vitiorm, inquirere velimus, haud difficulter animadvertimus, quod propter nimiam aliorum Philautiam, larvas quasdam vitiorm multi induere cogantur, a quibus tamen toto abhorrent animo. Probe enim sciunt, quam alte omnium pectoribus, præcipue eorum, quos ad honorum fastigia evexit fortuna, inhæreat Philautia, quæ quidem homini ad sui conservacionem a Supremo Numine est indita, quæ tamen vix intra illum ambitum, qui ipsi definitus est, contineri potest, sed ex vicio naturæ humanæ circulos sibi ab optimo Conditore præscriptos non raro transgredi solet. Hinc porro fit, ut pauci admodum sint, qui quamcunque alterius prærogativam ægris non intuentur oculis. Æqualitatem enim singuli amamus, nec quisquam facile se alio inferiorem aut indigniorem iudicat. Quod igitur cuiquana gloriosum contigit, sibi præ aliis contigisse exoptant: id vero quum non evenerit, pari dolore aliena commoda & sua incommoda metiuntur, quantaque fieri potest opera alics deprimunt, ut si æqualibus illis esse non

non liceat, quam minimum tamen intercedat discrimen: Quocirca sui amore fascinati Ephesii, magnum illum Hermodorum urbe sua ejecerunt hisce verbis: Nemo de nobis unus excellat, sed si quis extiterit, alio in loco & apud alios sit. Quum itaque viri egregii sciant, quod virtus etiam apud invitos æstimationem mereatur, meritum suorum fulgorem umbra quadam vitiorum obtinere solent, invidiæ tempestates, quas ad internectionem usque subinde debacchari norunt, aliquantisper declinaturi, donec, discussis præjudiciorum nebulis, virtus eorum in apricum tuto prodire possit. Dum vero ita tempori servire coguntur, sedulo tamen cavent hi virtutum alumni, ne gravibus quibusdam factis suam exonerent lacerentque conscientiam, sed quicquid illis objici potest, est, quod negligentes rerum suarum & incurii publicarum videantur, quod otio nimium indulgeant, nec gravibus sese immisceant negotiis, quamvis his rite gerendis pares essent. Sed præter modo memoratos dantur alii, qui ambitionis æstro perciti, omnia sibi pro honoribus obtinendis licere existimant, instar Protheorum, in varias sese formas coram Dominis & Patronis mutant. Hi si per bonitatem naturæ, per probam institutionem & per exempla, quibus inde a tenera ætate advesciti sunt, ad jugem virtutum culturam sollicitentur, attamen quum ex præceptis & experientia didicerint, quod sui cuique mores fingant fortunam, ad Potentum mores saltem externe sese componunt, adeoque interdum fit, ut virtutibus nuntium non penitus mittant, simulacris tam vitiorum sensim advescant.

§. III.

Inter virtutes, quæ præcipuam quandam laudem propter eximiam tam utilitatem quam jucunditatem, quas

generi humano præstant, commendari debent, merito referenda est Veracitas, quæ in convenientia sermonis & cogitationum consistit. Scilicet DEUS O. M. facultatem loquendi eum in finem nobis concessit, ut postquam labiorum nostrorum holocaustum, cujus veluti fragrantia in sinceritate consistit, ipsi devote obtulimus, sensa animi nostri cum aliis communicemus. Qui igitur in negotiis, in quibus sermonis usus intervenit, sincerum sese non gerit, sed aliud cogitat, aliud loquitur, usum doni præstantissimi plane pervertit, quo graviter peccat contra munificum Datorem & transgreditur præceptum legis Naturalis de non lædendis aliis. Per sincerritatem vero redditur vita nostra & tranquilla & jucunda. Per illam enim firmatur fides inter homines, qua illæsa, pacta etiam & conventa manent integra, quilibet singulis contractuum articulis sine cavillatione plene planeque satisfacere studet. Quid præterea melius, quam cum talibus versari hominibus, qui non dubitant in negotiis, de quibus agitur, intima pectoris sui referare penetralia, qui cujusvis rei tam commoda, quam incommoda sine hæsitatione proferunt, quorum animus quasi in labiis residet & cum quibus etiam in tenebris quis micare possit. Quum autem nihil fere crebrioribus nos doceat exemplis experientia, quam homines & fallere & falli, nullum certius his malis datur antidotum, quam innoxia simulationis ac dissimulationis artes. Quum igitur simulatio & dissimulatio consistat in dissensu cogitationum a verbis seu factis, apparet utramque esse veracitati oppositam, adeoque per se ad vitia referendam. Sed quum artes modo memoratæ pro re nata nec DEO displiceant, & hominibus, inter extrema præter suum meritum versantibus, facultatem sese ex periculis expediendi præbeant, sequitur, quod innoxia simulatio & dissimulatio ad simulacra vitiorum sit referenda. Quod autem innoxia hæc artes DEO, ceu dictum

Etum est, non displiceant, luculenter constat tam ex ratione, quæ docet DEUM in veræ felicitatis nostræ conseruatione beneplacitum habere, quam ex sacris pandectis, in quibus inter alia proponitur exemplum obstetricum Ægyptiacarum, quæ mandatum Pharaonis Regis de necandis puerulis Israëlitarum recens natis dextre eludebant, simulantes singulare prorsus robur prægnantium foeminarum Israëlitarum, & sic innoxios harum infantes seruantes; quæ propterea a Supremo Numine hanc tulerunt gratiam & mercedem, ut DEUS ipse domos illis extruxerit. Et profecto si prudentiæ studere non solum ex mandato diuinæ, sed etiam ex insito felicitatis siue obtinendæ siue tuendæ desiderio teneamur, illius autem partem in ambiguis rerum humanarum casibus constituat innoxia simulatio, sequitur, quod arte & flexu quodam uti liceat, quoties recta ad honestum finem pervenire non datur. Habet scilicet sapiens vias a communi tritaque paulisper declinantes, quibus, urgente necessitatis telo, ita utitur, ut quod sibi proficit & nemini obsit citius faciliusque consequatur. Sicut enim laudem omnino meretur Epaminondas, quod adeo diligens veritatis fuerit, ut ne quidem per iocum mentiri voluerit, ita vituperandus quisquis cum CATONE unquam nollet temporibus obsequi, sed postularet, ut tempora suis semper molimini- bus sese accommodarent, quum præfracta ejusmodi constantia & intempestivus rigor eum in varia & vitæ & salutis discrimina facile conjiceret. Verbo: probanda est in Principe simulatio, qui in rerum publicarum momentis tristitia & periculosa suo corde alte premit, lata autem & proficua suis annuntiat civibus, ad exemplum Regis Alexandri M. de quo refert Curtius, quod cladem solerti consilio texerit, morte denuntiata eis, qui ex prælio venerant, si acta vulgassent. Probanda etiam in civibus simulatio, qui hilari fronte suam ferunt sinistram & immeritam

tam fortem & publicam utilitatem privatis antepo-
nunt commodis.

§. IV.

Ex quo homines in originem mali atque vitiorum, quibus laborant, inquirere cœperunt, multi eorum, qui ceteris sagaciores videri voluerunt, causam tantarum calamitatum in sui amore seu philautia sese invenisse crediderunt; quamobrem etiam eandem ceu foetum quendam hydræ infernalis graviter condemnarunt & ad orcum usque relegarunt. Nonnulli igitur præsertim illi, qui Religionis præceptorum aliis observantiores videri volunt, eo usque sua extendunt postulata, ut ex eorum sententia probo homini non liceat suam ostendere probitatem; Philosophus suam celabit cognitionem, nec ægre patietur se cum stupido vulgo confundi, immo ex eorum placitis quisque seipsum contemnet, suas propensiones, quantumvis innoxias cohibebit, tanto enim gravior erit DEO, quanto minus rationi ac naturæ convenienter vivat. Enimvero non obstante hac adfectata austeritate, sive Theologica sive Philosophica, contendere haud dubitamus, amorem sui seu Philautiam non inter vitia, sed ad minimum inter simulacra vitiorum esse referendam. Quæ nostra opinio, ne quempiam forte offendat, statim monemus, quod per Philautiam seu sui amorem non intelligamus illam animi levitatem, qua quidam adfectuum vertigine abrepti, sibi ipsis nimium indulgent, seipsos impense amant atque æstimant, quasi sibi solis nati essent. Philautiam enim hoc sensu sumtam nemo sanus unquam probabit. Sed per philautiam, ceu par est, intelligimus adfectionem illam teneram, quam Naturæ Auctor singulis inspiravit hominibus, qua suam studiose quærunt felicitatem & sollicite declinant, quicquid illam impedire aut
immi-

imminuere possit. Et hoc sui studium non tantum innocens & legitimum, sed etiam necessarium esse contendimus. Quum enim DEUS sit ens omnium, quæ unquam cogitari possunt, perfectissimum, & ipse vi perfectionum suarum non possit non seipsum amare, sequitur quod nec ipsi displiceat, si ad ipsius exemplum, quantum nostra patiatur conditio, nos componamus, nosque adeo amemus. Præterea homo constat anima & corpore, & utraque hæc pars essentialis suis laborat infirmitatibus: corpus enim variis obnoxium est malis, quæ sanitatem adficiant, vires imminuunt & dolores satis acutos excitant, anima quoque nostra nonnunquam cruciatur tristibus cogitationibus, quæ hilaritatem dissipant. Sed quum DEUS nostra delectetur felicitate, illum nobis indidit instinctum, ut nos amemus, & hoc adfectu compulsi, morbos tam animi, quam corporis, illis in subsidium adhibitis adminiculis, quæ nobis benigne concessit, declinare vel imminuere studeamus. Nihil igitur benignæ DEI in nos voluntati est convenientius, quam ut felicitati animæ & corporis nostræ studiose invigilemus; qui vero aliquid sollicitè curat, illud procul dubio amat; Ergo Philautia non est vitium quoddam, quantumvis atro hujus carbone illam notare nonnulli velint, sed si quod vitium subinde Philautiæ adhæreat, illud ipsum non huic propensioni per se consideratæ, sed sinistrae ejusdem applicationi erit adscribendum. Ut vero Philautia rite sicut decet sese habeat, amemus nos ipsos prudenter & modice, justo constituamus ordine amorem corporis & animæ, instinctum naturalem & rationem: Imperet ratio, morem gerat naturalis instinctus: corpus obediat animæ, anima DEO. Contemnere, quum corpus circumferamus, innoxias sensuum voluptates, uti nostræ felicitati adversas, hoc est exuere humanitatem & imaginariam quandam sanctitatem adfectare; contra ea nihil aliud anquirere,

zere, quam solas sensuum voluptates, id est instinctum naturalem, non rationem, sequi ducem & proinde brutum sortem quærere.

§. V.

Eadem Lex Naturalis, quæ nobis injungit, ne quempiam lædamus, ex eodem æquitatis capite nobis præscribit, ne dolo aut fraudibus quempiam circumveniamus, quippe ex his læsio vel major vel minor existere possit. Definire autem haud incommode potest dolus per defectum rectitudinis actionis, quam quis sciens & volens patrat. Quamvis igitur ex hac definitione sponte sequatur, cuilibet dolo inesse vitium quoddam aut pravitatem majorem vel minorem, prout actio dolosa magis minusve a norma legis recedat, attamen Philosophi distinguere solent dolum in malum & bonum. Dolus malus est improba voluntas alium directe lædendi, & suum ita promovendi commodum. Dolus autem bonus nuncupari suevit solertia quædam, qua nos & opes nostras in ambiguis rerum casibus tuetur; quamobrem dolum bonum inter simulacra vitiorum merito referimus. Quum enim ad tenorem legis Naturalis obligati simus ad felicitatem nostram, quantum sine aliorum fieri potest incommodo, promovendam, maleferiati autem homines sortem nostram nobis sæpe invident, & felicitati nostræ ex animi vel levitate vel destinata malitia obijciant varia impedimenta, is utique legem Naturalem non migrat, qui, urgente necessitate, ab innocua astutia petit auxilium, quod a sinceritate frustra expectat. Bene enim in hunc sensum quidam ex recentioribus: Dolo & astutia est utendum non ad alios seducendos, sed ut dextre impediamus, ne temere a malis circumveniamur, & ipsi innocentes opprimamur. Sicut enim qui
arma

arma ex furibundi manibus extorquet atque ita impedit, ne pernicioſa ſua exſequatur molimina, propterea non eſt vituperandus; ita ille omnino eſt excuſandus, qui alterum, quem nec viribus nec rationibus permovere poteſt, ut a malis deſiſtat inceptis, ingenioſis modis impedit, ne aliis noceat & ſuam lædat conſcientiam. Id quod tanto magis valet, ſi caſus immineat extremæ neceſſitatis; tunc enim tantum non omnis ratio ſeſe expediendi cenſetur honeſta. Ex modo allatis ſatis apparet ſuperque, quid cenſendum ſit de dolo, quo Gibeonitæ Joſuam & populum Iſraëliticum circumvenerunt, adeo ut hi pactum eum illis initum jurejurando confirmaverint. Rationes de hujus pacti validitate dubitandi ſunt inprimis ſequentes: Quod pacta dolo elicita non ſint ſervanda, id quod in moralibus luculenter demonſtratur: tum quod Iſraëlitis a DEO fuerit injunctum, ut omnes gentes Cananæas exſtirparent, eum in finem partim ut atrocius propter commiſſa delicta punirentur, partim ut populus DEO dilectus in puriori conſervaretur religione. Quisquis autem animum ad præſentem rem ſerio adverterit, facile concedet, nec Gibeonitas male feciſſe, quod unicam fere rationem ſeſe a præſentiſſimo exitio liberandi arripuerint, & recte egiſſe Joſuam, quod pactum cum Gibeonitis initum utcumque ſervaverit, ſiquidem dolus heic adhibitus pro bono & licito debeat reputari. Nec enim honorem Summi Numinis lædere, nec injuſtum Iſraëlitis damnum inferre tentarunt, ſed ſalntem & vitam ſibi paciſci, adeoque ſe & ſuos naturali rationi convenienter conſervare ſtuduerunt Gibeonitæ. Adde, tum quod Iſraëlitis absolute non fuerit præceptum, ut omnes gentes Cananæas exſtirparent, ſed eas tantum, quæ vel ultro arma Iſraëlitarum provocarent, vel moroſa reſiſtentia Iſraëlitas ab hereditate ipsis decreta arcere vellent, tum quod Gibeonitæ doli a ſe

confecti hanc tulerint pœnam, ut in servitutem fuerint redacti. Ex quibus apparet, quod dolus hic Gibeonitarum ad Simulacra vitiorum fit referendus.

§. VI.

Quantum ara distent lupinis, tantum etiam discriminis inter pietatem atque fraudes intercedere videtur; nihilo tamen minus ab Auctoribus passim memorantur *piae fraudes*, per quas intelligunt commenta quædam humana ideo excogitata, ut finem quendam bonum, quem alia ratione obtinere non possunt, ita consequantur. Quamobrem si per isthæc inventa nec honor Supremi Numinis lædatur, nec cuiquam fiat injuria, pias hæc fraudes Simulacris vitiorum annummerari, facile constat. Scilicet quum ferocia admodum fuerint plerorumque hominum, in civitates commigrantium, ingenia, adeo ut nec spe tranquillitatis ac felicitatis obtinendæ, nec metu pœnarum quæ immorigeros manerent, intra officiorum gyrum contineri potuerint; igitur veteres Ethnicorum Legislatores finxerunt leges latas a non se esse excogitatas, sed a benefico quodam Numine, quod felicitatis eorum esset cupidum, sibi communicatas; adeoque qui has transgrediebantur non solum pœnas civiles subituros, sed vindictam etiam DEI citius serius experturos. Ita imitati sunt astuti hi legislatores Medicorum filios, qui ut morbidorum pervicaciam, quam rationibus vincere non possunt, eludant, sub alieno nomine vel colore ipsis propinant medicamenta, quæ ægroti alioquin averſantur. Non tamen in totum probamus hanc veterum fingendi licentiam. Quamvis enim concesserimus, stratagemata hæc politica bonum utique in finem fuisse excogitata, nihilo tamen minus ineptum judicamus per superstitionum præſtigias illos confundere, quos idoneis rati-

rationibus convincere deberent. Et nisi admodum fallimur, huic veterum instituto occasionem præbuit *κακοζηλία*. Quum enim inaudivissent, eam felicitatem populo Judaico contigisse, ut ab ipsius ore DEI suas leges haberent, ne contempta hac gente aliquo modo essent inferiores, sua etiam præcepta ad DEOS auctores referebant, ita & genti suæ decus & legibus introductis valorem addituri. Hæc igitur artificia utcumque sunt toleranda, sed illas pias fraudes penitus damnamus, excogitatas, ut a simplicioribus magnæ emungantur pecuniæ summæ, easque non simulacra vitiorum, sed gravissima esse vitia existimamus.

§. VII.

Quum ad tranquillitatem generis humani in rebus civilibus nihil fere æque conferat, quam si promissa & pacta inita serventur; nihil æquius aut naturæ humanæ videtur convenientius, quam, ut quilibet paciscens singulis pacti articulis sine ulla cavillatione satisfaciat. Tolle enim fidem, & simul animadvertes, societatum omnium basin penitus subruï. Enimvero fides servanda supponit & materiam & formam pactorum sese rite habere, adeo ut promissio vel pacto præstando nulla vel a natura vel a legibus objiciantur impedimenta. Proinde si actio, quæ promittitur vel de qua quis paciscitur, quid vitii vel in se vel in præstandi modo contineat, obligatio ex hoc promissio vel pacto resultans omnino cedere debet anteriori obligationi, qua homo legibus Divinis fuit obstrictus ad ea omittenda, quæ in se mala, alterutri saltem agenti noxia; heic enim valet canon Moralistarum; Quod male juratur, pejus servatur. Quamobrem infidelitas respectu promissorum vel pactorum non erit culpanda, si quis inepto pacto non satisfecerit,

adeoque datur infidelitas, quæ simulacris vitiorum est adscribenda. Imminet ex. gr. Latro, & stricto acinace minitatur se hominem, obviam sibi factum, protinus fore obtruncaturum, nisi ad certam pecuniæ summam, ubi domum pervenerit transmittendam, jurejurando sese obstrinxerit. Quod si igitur hic præsentissimum vitæ periculum declinaturus, in verba latronis juraverit, se dictam summam, de qua conventum fuerit, soluturum, non tamen in hoc casu suam lædit conscientiam, si fidem non servaverit. Quum enim a parte latronis nullum omnino fuit jus postulandi memoratam pecuniarum summam, & jus atque obligatio sint correlata inter se, promittens obligatus non est ad fidem datam servandam. Immo, qui ita pactum migrat, non lædit vel honorem DEI, vel seipsum vel alios homines, sed solummodo pactum per se invalidum non servat, atque recte facit, quod malitiæ latronis sua facilitate non adsistat. Ergo infidelitas, quæ hæc prætendi posset, inter simulacra vitiorum est ponenda. Eodem modo judicamus de voto Jephthæ, si filiam suam non immolaverit. Promiserat scilicet Jephtha, ad bellum contra Ammonitas profecturus, quod si victoriam reportaret, DEO vicissim immolaret quicquid ipsi domum revertenti primum esset obvium. Videtur quidem hoc votum esse absolutum, sed tamen eidem, nisi plane temerarium fuit, quod supponi nequit, tacita suberat conditio, videlicet, ut offerret quicquid offerri posset & DEO gratum esset. Sicut igitur DEO offerre non potuit animal quoddam immundum, si tale ipsi occurrisset, ita nec filiam suam in holocaustum immolare potuit; siquidem DEUS omnem *ἀνθρώπων θυσιάν* severissime prohibuisset. Quamobrem si Jephtha votum suum in casu hoc non præviso strictè non servaverit, rectè omnino egit, & infidelitas ejus ad simulacra vitiorum erit referenda.

§. VIII.

Sicut ratio nostra est præstantissimum donum mortalibus ab immortali DEO concessam; ita etiam præstantissimi quilibet viri nihil fere tantopere anquirit, quam ut rationem suam excolant, quo ceteris prudentiores aliquando evadant. Celebrantur quidem nonnulli propter corporum suorum agilitatem vel robur, laudantur etiam propter exercitia corporum, quæ dextre & ad aliorum admirationem exsequi norunt; hæc autem artificia, quum intra exiguum gyrum terminentur & in felicitatem propriam aut publicam exiguum vel nullum habeant influxum, homines quoque eatenus tantum eis pretium statuunt, quatenus eorum oblectationi forte inserviant. At longe alia est prudentiæ indoles, quæ facit, ut unus homo nonnunquam plus valeat, quam integra Natio, & solus Davides præstantior habeatur, quam deceni millia Israelitarum. Enimvero, qui ita prudentia ac meritis in republica eminent, vitio ingenii hominum, superiores ægre ferentium, invidiæ telis non aliter est expositus, ac turres excelsæ patent ictibus fulminum. Quamobrem stultitiam sæpe simulare coguntur, ut securitatem, quam ingenio consequi non possunt, sua dementia aliquantisper obtineant. Stulti enim, ut infima hominum pars, a plerisque tanquam entia nullius frugis contemnuntur, eoque ipso & liberius vivunt & tutius habitant. Ex quibus dilucide apparet, quod simulata stultitia ad simulacra vitiorum sit referenda, siquidem in dementia simulatione haud exigua prudentiæ pars lateat. Sic DAVIDES, Rex Israelitarum, quando solum vertere coactus fuisset, & ad Achidem, Regem Philistæorum, sese contulisset, illiusque prudentiam ac fortitudinem extimescerent Philistæi, stultitiam simulavit, furiosorum gestus imitatus, donec tempestas, quæ tunc debacchabatur, ferme esset sedata. Similiter

militer Legislator Atheniensium, SOLON, quum apud suos capital esset, si quis suaderet insulam Salaminam a Megarensibus repetere, subitam dementiam finxit, cujus venia non dicturus modo prohibita, sed & facturus erat. Sic insolitis sibi versibus persuadere populo cœpit, quod vetebatur, omniumque animos ita cepit, ut extemplo bellum adversus Megarenses decerneretur, insulaque, devictis hostibus, Atheniensium fieret.

§. IX.

Præcipuum vitæ humanæ condimentum merito habetur verus Amicus, quippe qui non solum in secunda fortuna sinceritate sua sensum felicitatis nostræ admodum auget, sed etiam in adversis vicissitudinibus efficit, ut minus sentiamus calamitatum nostrarum sarcinas. Quam bene itaque nobismet ipsis cupimus, tam strenue etiam amico nostro inservire debemus, quippe qui est quasi una anima in duobus corporibus. Nihilominus tamen minus dantur subinde casus, quibus si amico nostro desimus, hæc officiorum intermissio non vituperanda erit, nec inter vitia, sed inter vitiorum simulacra est referenda. Sunt enim amici nostri etiam homines, qui suos interdum patiuntur manes; quare, si forte ab amicitia illam postulent benignitatem, quam ab æquitate expectare non possunt, illis utique non erit adsentiendum. Quantumvis enim tenero amore amicum nostrum complectamur, attamen ex præceptis Legis Naturalis, DEO & nobismet ipsis plura debemus, quam amicis. Quamobrem si amicus ex animi levitate quidquam a nobis petierit, quod leges nequaquam permittant, si ipsi in hoc rerum articulo desimus, nec de injuria sibi illata, nec de nostra conqueri potest fœcordia; melius enim est offensam amici, quam iram DEI & conscientie cruciatus experiri.

Vidit

Vidit hoc ipsum PERICLES Atheniensis, qui aliquando ab amico rogatus, ut in ejus gratiam dejeraret, scite admodum respondit: *Inserviam amicis, sed usque ad aras.* Contra perversum omnino erat factum CHILONIS, Lacedæmonii, qui sedens pro tribunali amicum capitis reum, condemnaverat quidem, eis autem, qui simul judicabant, ut hominem absolverent, commendabat, ratus, se ita nec iudicis, nec amici officio defuisse, siquidem suo magis adfectui, quam officio & publicæ securitati hocce modo consuluerit.

§. X.

Sicut inter virtutes nulla ferme est, quæ hominem magis decet, quam humanitas, quippe ad quam colendam ab ipsa natura quasi formati esse videmur, & qua aliorum benevolentiam nobis conciliare & semel conciliatam diu retinere possumus, ita quum oppositorum sit opposita ratio, severitas gravissimis annumerari solet vitiis. Attamen ipsa severitas nonnunquam ejus est indolis, ut veram nostram felicitatem promoveat, adeoque Simulacris tantummodo vitiorum sit arcessenda. Sicut enim corpus humanum gravibus adeo morbis interdum adficitur, ut iidem lenibus remediis hequaquam pelli queant, sed opus omnino sit amputatione, exustione, gravioribus evacuationibus, aliisque sic dictis mediis heroicis, ne pars adhuc sincera corporis trahatur; ita in societatibus sæpe ingravescunt morbi politici adeo ancipites, ut intempestiva facilitas eorum vim non imminueret, sed quotidie augetet. Immo, quum pauci sint mortalium, qui virtutis amore numeros officiorum suorum implent, severitate opus erit, si voluntates singulorum sociorum, ceu par est, & conservatio societatis requirit, conjungentur. Absit tamen, ut severitas in truculentiam, quæ ge-

neri humano ex sua natura est exitiosa, degeneret; illa enim æquitatis oleas transgredi nunquam debet. Hocposito, quum nemo sub imperio severo impunitatem commissorum malorum sibi polliceri queat, singuli in officio continentur. Contra ea si Princeps nimis indulgens fuerit, plerumque accidit, ut tot fere existant Domini Severi in reliquos cives, quot sint aulici, qui populum, quantum velint, opprimunt, & qui sub clementiæ umbone munera publica non dignis & bene promeritis, sed plurimum licitantibus distribuent; quibus fit, ut elanguidum imperii corpus ruinam citius serius suam minitetur. Finge enim familiam, in qua herus vanam indulgentiæ auram inter suos captat, multiplex docet experientia, quod singula negotia in eadem vel negligentur vel præpostere admodum agantur, & nisi disciplina quædam introducatur, brevi cum tota familia hac, quantumvis splendida & opulenta ab initio fuerit, actum erit atque conclamatum.

Essent quidem plura adhuc vitiorum simulacra a nobis proferenda & detracta monstrosa harum actionum larva suo nitore restituendæ virtutes, sed temporis aliarumque circumstantiarum rationem habituri, dissertatiunculæ huic nunc imponimus

F I N E M.

